

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ovaj rad dostupan je za upotrebu pod međunarodnom licencom Creative Commons Attribution 4.0.

BORBA AFROAMERIKANACA ZA OPSTANAK I SAMOPOŠTOVANJE

Tatjana Vukelić: *Ožiljci crne Amerike*

Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, 2022.

Knjiga Tatjane Vukelić *Ožiljci crne Amerike* opsežno je (225 stranica), informativno, znanstveno utemeljeno djelo, u kojem autorica pokazuje svoje neosporno znanje o problemima rasne segregacije u SAD-u, fokusirajući se prvenstveno na Afroamerikance, odnosno afričku populaciju koja kao roblje dolazi u SAD i započinje svoj mukotrpan put za slobodu, integraciju, građanska prava i slobode.

Kroz 12 poglavlja (*Afrički kontinent i trgovina robljem, Ropstvo u Americi, Afroameričke žene i ropstvo, Abraham Lincoln, Razdoblje nakon ropstva, „Montgomery Bus Boycott” – Rosa Parks, Martin Luther King ml., Povijest rasizma i rasne diskriminacije u američkom društvu, „Obojenost”, Afroamerička kultura: glazba, književnost i film, „Black Lives Matter”*), Tatjana Vukelić prati povijesnim slijedom borbu afričkih robova za slobodu i emancipaciju, ulazeći pritom u analizu svih segmenata ove problematike – povijesne, sociološ-

ke, filozofske, društvene, političke, gradeći tako jednu impresivnu strukturu knjige, koja u potpunosti zahvaća svu problematiku borbe Afroamerikanaca u želji da postanu priznati dio američkog društvenog i političkog života.

Svako od ovih poglavlja djelo je u malom i posvećeno je određenoj problematici: trgovini robljem, odnosom bijelih gospodara prema porobljenim Afrikancima, položaju žene u „bjelačkom okruženju”, Abrahamu Lincolnu, Martinu Lutheru Kingu mlađem, Rosi Parks, afroameričkoj književnosti, glazbi i filmu. Svako od poglavlja svojevrstni je znanstvenoi-straživački rad, potkrijepljen relevantnom literaturom i dobro izabranim citatima. Knjiga je podjednako vjerodostojna informacija, vodič i poticaj drugim istraživačima zainteresiranim za ovu problematiku, jer slojevito i uvjerljivo pokazuje kontinuitet borbe jedne rase za opstanak i samopoštovanje, čime naravno predstavlja i poticaj za nova istraživanja.

Autoričina polazišna pretpostavka bila je uvjerenje da afroamerička tradicija, identitet i kultura kao oblikovane moći na teritoriju Sjedinjenih Američkih Država nose specifična obilježja, pokretački poriv i stvaralačku snagu pripadnika afroameričke zajednice. Izvori snage i značenja afroameričke zajednice unutar američkog *mainstreama* prikazani su u manifestacijama njihovog načina života u različitim vremenskim odrednicama i društvenim političkim okolnostima. Kroz poglavlja svoje knjige *Ožiljci crne Amerike* autorica podastire hrvatskoj čitateljskoj publici jednu nadasve važnu i zanimljivu povijest afroameričkih težnji da se u šest stoljeća pokuša asimilirati u američki društveno-politički, sociološki i kulturološki sustav.

Osvježavajuće djeluju tekstovi o afroameričkoj književnosti, glazbi i filmu kao i najmodernijim strujanjima unutar afroameričke zajednice poput *Black Lives Matter*, suvremene verzije borbe za građanska prava. Afroamerička književnost nije dovoljno poznata hrvatskom čitatelju ili čitateljici, stoga autorica donosi povijesni pregled afroameričke književnosti, počev od spisateljice Phillis Wheatley, koja sredinom 18. stoljeća započinje ispisivanje afroameričke književnosti u stihu i prozi, što će u godinama koje slijede nastaviti njezini sljedbenici Olaudah

Equiano, Frederick Douglass, Henry Brown, Harriet Jacobs, Paul Laurence Dunbar, Charles W. Chesnutt, Toni Morrison i drugi književnici. Autorica uspijeva nizom miniportreta afroameričkih spisatelja i spisateljica pokazati širok raspon njihovih tema i motiva, mahom orijentiranih spram rasne segregacije i borbe za afirmaciju u američko društvo.

Kraj drugog svjetskog rata mijenja odnos prema glumcima afroameričkog podrijetla, stoga je interesantan i ovaj segment knjige, u kojem glavne uloge pripadaju veteranima filmske umjetnosti afroameričkog podrijetla – Sidneyu Poitieru, Harryju Belafonteu, Doroty Dandridge, potom Spikeu Leeju, Johnu Singletonu, Julie Dash i drugima. Muzika je oduvijek igrala bitnu ulogu u odrastanju i životu Afroamerikanaca, stoga se s užitkom može iščitati tekst o nastanku i karakteristikama temeljnih žanrova afroameričke glazbene tradicije – *gospelu*, *bluesu* i *jazzu* (Bessie Smith, Robert Johnson, B. B. King, Nat King Cole, Duke Ellington, Caunt Basie...).

Vrlo analitički ispisan tekst je o pokretu *Black Lives Matter*. Taj pokret postavlja temelje novoga modernog otpora rasnoj diskriminaciji i rasnoj segregaciji, pogotovo nakon brutalnih ubojstava Michaela Browna, Oscara Granta i Breonne Taylor. U ovom zasebnom poglavlju,

kojim autorica završava knjigu, opisani su vrlo pregledno aktivisti, sudionici i specifičnosti događaja koji su doslovce uzdrmali američko društvo i pridonijeli promjeni stavova bijele Amerike prema potomcima bivših robova.

Riječ je o značajnoj, možda i pionirskoj knjizi ove tematike, u kojoj autorica s mnogo akribije i uz izvrsno poznavanje građe ostvaruje sintezu suodnosa bijele i crne Amerike od samog dolaska prvog broda s ro-

bljem na američko tlo do današnjih dana. Znanstveni prilaz temi jest isto toliko kritički, koliko i povijesni. Tekst podrazumijeva istraživački nerv, kvalitetu analize i vjerodostojnost napisanog. Tatjana Vukelić ovom knjigom popunjava prazninu u poznavanju afroameričke tradicije, koja unatoč snažnim pritiscima, zabranama i ubojstvima svakim danom postaje sve više dijelom američke kulture i civilizacije, ali i cjelokupnog svjetskog diskursa.

Goran Kalogjera